מט: במה טומנין פרק רביעי שבת

אבא שלחא. פר"ח ואמר הביאו לי שלחין בשבת והלכה כר' יוסי דקי"ל מעשה רב וכן נראה דאי בחול מיירי כדפי' בקונט' ולא מייתי ראיה אלא דאומן נמי לא קפיד טפי הוה ליה לאתויי דר' יוסי אכוה דשרי נקמן בהדיא של אומן: **לא** אמרו **עבודין אלא לענין טומאה בלבד.** פרש"י שאין עור מקבל טומאה עד לאחר עיבוד ואם תאמר והא אמר בזבחים בפ' דם חטאת (דף נא: ושם) מניין לרבות עור משהופשט תלמוד לומר אשר יזה עליה תכוכם יכול אף עור שלא הופשט תלמוד לומר בגד מה בגד מקבל טומאה אף כל דבר המקבל טומאה משמע דעור משהופשט מקבל טומאה ויש לומר דהתם כשיחדו לזיבה והכא כשלא יחדו ואפ"ה מותר לטלטלו בשבת והא דאמר רבא כרים כל הכלים (לקמן קכג.) מדלענין טומאה לאו מגא הוא לענין שבת נמי לאו מגא הוא גבי מחט שיטל מורה או עוקלא ה"פ מדלענין טומאה לאו מגא הוא אפי' ע"י יחוד דיטל מורה או עוקלא טהורה ולא מהני בה יחוד והא דתנן במסכת כלים בפרק י"ג (משנה ה) מחט שיטל מורה או עוקלא טהורה ואם התקינה למיתות טמאה אומר ר"י דהתם מיירי כשעשה בה שום שינוי ותיקון למיתות אבל בימות בעלמא למיתות אינה טמאה אבל איכא דהוי מגא לענין טומאה ע"י יחוד לגבי שבת הוי מגא בלא יחוד וכן משמע התם דקאמר תרגמא אביי אליבא דרבא בגלמי דזימנין דמימלין עלייהו ומשוי להו מגא להכי מוחר לטלטלה אע"ג דאכתי לא אימלין עלה והיא טהורה:

ארבעים אבות מלאכות חסר אחת בנגד מי.

דהרבה מלאכות יש דמיין להדדי והוה לן למתשביהו כולן כאחת כדפריך בפרק כלל גדול (לקמן עג:) היינו זורה היינו בורר היינו מרקד ומשום חילוק מועט שביניהם לא הוה מחלקינן להו אי לאו דקיס להו דל"ש מלאכות הן כנגד שוס דבר לכך נעי כנגד מי:

כנגד כל מלאכה שבתורה.

לכאורה נראה דיליף נמי ממשכן שהרי לכך נסמכה פרשת שבת לפרשת משכן ועוד דאי לא יליף ממשכן א"כ היכי ידעינן לדידיה די שיהו אבות מלאכות והי מולדות דאין סברא לומר שמדעתם בירכו מלאכות המחשבות ועשאום אבות ועוד דבהדיא תנן לקמן בהזורק[6] המושיט מייב שכך היתה עבודת הלוים אלא לפי שיש מלאכות דומות זו לזו ואנו עושין שתיהן אבות כגון מרקד ובורר לכך חלקום חכמים להשלים מנין מלאכות שבתורה הואיל וחלוקות קצת זו מזו ואי אפשר לומר כן דלא פליג מדקתאמר בסמוך תניא כמ"ד כנגד עבודות המשכן משמע דפליגי ועוד למאן דלית ליה דרשא דמלאכת ומלאכה מנא ליה דחסיב זורה ובורר בשתים ועוד לקמן משמע דמטעם דכנגד עבודות המשכן גרידא אית לן לאתשוכינהו בתרתי דקתאמר אביי ורבא בפרק כלל גדול (לקמן עג:) כל מילתא דהוה במשכן אע"ג דאיכא דדמיא לה חשיב לה: **הם** העלו קרשים בו'. אפילו רבנן דפליגי אדבי יוסי ברבי יהודה [6]גבי נעץ קנה ברשות הרבים ובראשו טרסקל ולית להו גוד אחת מודו בעגלה שהיא רשות היחיד כיון דעגלה גופה יש אורך בזקיפה עשרה ורוחב ארבעה אע"פ שתחתיה רשות הרבים וברים כל גגות (עירובין פט.) [ד"ה בתחילת] האדכתי יותר: **ואתם** אל תביאו. ואפ"ה לא הוה אב כדפרישית לעיל (דף כ.) [ד"ה פשטו]:

אבא שלחא הוה [1]ואמר הביאו שלחין ונשב עליהן מיתיבי [2]נסרין של בעה"ב מטלטלין אותן ושל אומן אין מטלטלין אותן ואם חישב לתת עליהן פת לאורחין בין כך ובין כך מטלטלין שאני נסרים דקפיד עלייהו ת"ש עורות בין עבודין ובין שאין עבודין מותר לטלטלן בשבת לא אמרו עבודין אלא לענין טומאה בלבד מאי לאו לא שנא של בעל הבית ולא שנא של אומן לא של בעה"ב אבל של אומן מאי אין מטלטלין אי הכי הא דתני ולא אמרו עבודין אלא לענין טומאה בלבד לפלוג וליתני בדידה בד"א בשל בעה"ב אבל בשל אומן לא כולה בבעל הבית קמיירי כתנאי עורות של בעה"ב מטלטלין אותן ושל אומן אין מטלטלין אותן ר' יוסי אומר אחד זה ואחד זה מטלטלין אותן: הדור יתבי וקמיבעיא להו הא [6]דתנן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת כנגד מי אמר להו ר' חנינא בר חמא כנגד עבודות המשכן אמר להו ר' יונתן בר' אלעזר כך אמר רבי שמעון ברבי יוסי בן לקוניא כנגד [3]מלאכה מלאכתו ומלאכת שבתורה ארבעים חסר אחת בעי רב יוסף [1]ויבא הביתה לעשות מלאכתו ממנינא הוא או לא א"ל אביי וליתי ספר תורה ולימני מי לא [3]אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן לא זזו משם עד שהביאו ספר תורה ומנאום אמר ליה כי קא מספקא לי משום דכתיב [2]והמלאכה היתה דים ממנינא הוא והא כמאן דאמרי לעשות צרכיו נבנם או דילמא ויבא הביתה לעשות מלאכתו ממנינא הוא והאי והמלאכה היתה דים הכי קאמר דשלים ליה עבידתא תיקו תניא כמאן דאמר כנגד עבודות המשכן דתניא אין חייבין אלא על מלאכה שכיוצא בה היתה במשכן הם זרעו ואתם לא תזרעו הם קצרו ואתם לא תקצרו הם העלו את הקרשים מקרקע לעגלה ואתם לא תכניסו מרה"ר לרה"י הם הורידו את הקרשים מעגלה לקרקע ואתם לא תוציאו מרה"י לרה"ר הם הוציאו מעגלה לעגלה ואתם לא תוציאו מרה"י לרה"י מרה"י לרשות היחיד מאי קא עביד אביי ורבא דאמרי תרוויהו ואיתימא רב אדא בר אהבה מרשות היחיד לרה"י דרך רשות הרבים: בגיזי צמר ואין מטלטלין: אמר רבא [3]לא שנו אלא שלא טמן בהן אבל טמן בהן מטלטלין אותן איתיביה ההוא מרבנן בר יומיה לרבא טומנין בגיזי צמר ואין מטלטלין אותן כיצד הוא עושה

נוטל

שלחא הוה. אומן לענבל עורות: **ואמר.** בחול: **הביאו שלחין ונשב עליהן.** אלמא לא קפיד: **דקפיד עלייהו.** שמא יתקלקלו: **ולא אמרו עבודין.** לא הוזכרו לחלק בין עבודין לשאינן עבודין: **אלא לענין טומאה.** דעבודין מקבלין טומאה ולא שאינן עבודין: **לפלוג בדידה.** בטלטול גופיה איכא לפלוגי בשל אומן בין עבודין לשאינן עבודין דעבודין קפיד עלייהו: **בד"א.** דעבודין מותר לטלטלן בשל בעה"ב אבל של אומן אמאי שעבדן קפיד עלייהו: **כולה בבעה"ב אייתי.** ומהדר ליפלוגי בבעה"ב דאייתי ביה ולא אשכח לפלוגי אלא לענין טומאה ואי שבקיה לבעה"ב דאייתי ביה ונקט אומן [6]אספקה למילתיה טפי מדאשמעת: **הדור יתבי.** הכי רבנן דלעיל: **כנגד עבודות המשכן.** אותן המנויות שם בפרק כלל גדול[1] היו צריכין למשכן ופרשת שבת נסמכה לפרשת מלאכת המשכן ללמוד הימנה: **שבתורה.** שכתובים בכל התורה והכי קאמר קרא (שמות כ) לא תעשה כל מלאכה כמנין כל מלאכה שבתורה: **לא זזו משם.** [6]לא ידענא היכא איתמר. ומיהו [אספר][1] לענין וי"ו דגמון אתמר מדפרכינן לה נמי בקדושין[6] גבי וי"ו דגמון ומתרצינן אינהו הוו בקיאי בחסרות ויתרות ש"מ לענין אותיות איתמר והכא ליכא לשנויי הכי: **משום דכתיב והמלאכה היתה דים.** ואי מנינן לתרוייהו הוו ארבעים ומדמנן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת איכא חד דלא למנינא ובהכי תרי דאיכא למימר דלא מלאכה ניהו ולא ידענא מי מייניהו נפיק והכי קא מיבעיא ליה והמלאכה היתה דים ממנינא היא ומלאכה ממש קאמר והכי קאמר המלאכה שהיו עושין היו עושין די לא פחות מן הלוקח ולא יותר מן הלוקח כגון רידודי טסין לציפוי הקרסים לדי היו מרדדין אותם וכן בטווי של יריעות[6] והאי **והמלאכה היתה דים.** לאו מלאכה היא אלא כדמשמע קרא בהנאת נדבה וכמאן דאמר שלימה ליה עבידתא מלאכת ההבאה אלא היו צריכין עוד וכל מידי דרמי עליה דאינש קרי ליה עבידתא כדאתמרינן במסכת סוטה (דף נג.) בטולת עבידתא דאמר אגאה לאייתויי להיכלא ואינו אלא לבא מלחמה להחריב: הם זרעו וקצרו סמנין לצבוע תכלת ועורות אילים ועמטו ולבו גמי סמנין לצבוע. ואופה דקתני במתני' נאפות מלאכות הוא

ניטול

ניטול סמנין אלא דנקט סידורא דפת והכי מפרש בפרק כלל גדול (לקמן דף עד:): **קרקע.** רשות הרבים: **עגלה.** רשות היחיד שגבוהה י' ורחבה ד': **דרך רשות הרבים.** דאויר שבין העגלות רשות הרבים: **אבל טמן בהן מטלטלין אותן.** קס"ד השתא דמילי מילי קתני מתניתין ולאו אהנך דטמון בהן קאי: **אתמה מרבנן בר יומיה.** אותו היום בא לבית מדרשו תמהה[1]:

נוטל

מסורת הש"ס

מזו א מיי' פכ"ו מהלכות שבת הלכה יב סמג לאוין ס"ה טוש"ע או"ח סימן שם סעיף סה:
יז ב סמ' סעיף מו:
יח ג מיי' פכ"ו מהלכות שבת שם סמג שם טור שו"ע או"ח סימן רנו סעיף ח:

מוסף רש"י

לא חזו משם. לא מיתפרס היכא (בדושין ל.).

רב נסים גאון

ולא אמרו עבודין אלא לענין טומאה בלבד. עיקר דיליה מישחכח במסכת חולין בפ' העור והרוטב (דף קכב) וכולן שעיבדן או שהילך בהן כדי עבודה טהורין. הבתוספתא וכולן שעיבדן ושהילך בהן כדי עבודה טהורין משום עור. אותיביה ההוא מרבנן בר יומיה לרבא. זה התלמיד אמרו עליו באותו היום נכנס לבית המדרש על כן קרו ליה בר יומיה. וכיוצא בו אמרנו בשחיטת קדשים (וברחים פיה דף ז:) היה שם תלמיד אחד שבא לשמש לבית המדרש ור' יוסי הגלילי שמו. וכבר היה רב אידי אבוה דר' יעקב בר אידי הוו קרי ליה בר בי רב דחד יומא, כמו שאמרו (חגיגה דף הו) רב אידי אבוה דר' יעקב בר אידי הוה רגיל דהוה אתי תלתא ירחין באורחא, הוה קאי חד יומא בבי רב והדר אזיל תלתא ירחין באורחא הוה קאי חד יומא באשפיזיה והדר אתי, הוה קא קרו ליה בר בי רב דחד יומא. חלש דעתיה קרי אנפשיה (איוב יבו) שחוק לרעהו אהיה, אמר ליה ר' יוחנן במטותא מינך לא תענייני רבנן, נפק ר' יוחנן הדרש (ישעיה נח) ואותי יום יום ידרושון וכי ביום דורשין אותו ובלילה. אין דורשין אותו, אלא לומר לך כל העוסק בתורה אפילו יום אחד בשנה לשמה מעלה עליו הכתוב כאילו עוסק כל השנה כולה.

סליק פרק במה טומנין

תורה אור השלם

1 וְהִיא כֹהֵנוֹ הַזֶּה וְהָבֵא הַבִּיתָה לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתּוֹ וְאֹרַן אִישׁ מִאַנְשֵׁי הַבַּיִת שָׁם בַּבָּיִת: בראשית לט יא
2 וְהַמְּלַאכָה הָיְתָה דַּיָּם לְכָל הַמְּלָאכָה לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ וְהוֹתֵר: שמות לו ז

גליון הש"ס

רש"י ד"ה לא חזו לא ידענא כו'. עיין נדרים דף סה ע"ב רש"י ד"ה מאן שמעת ליה וע"ש:

רבינו חננאל

אבא שלחא. פירוש פושט עורות היה. וקבלנו מרבותינו דהילכתא כר' יוסי דקי"ל מעשה רב. ואמר ר' ישמעאל בר' יוסי אבא שלחא הוה ואמר הביאו שלחין ונשב עליהן. נמצא כי עשה מעשה בשמעתא דתניא עורות של בעל הבית מטלטלין אותן, של אומן אין מטלטלין אותן, ר' יוסי אומר זה וזה מטלטלין. הילכך עורות של אומן הואיל וראויין לישב עליהן ואין נפסדין אינו מקפיד עליהן ומותר לטלטלן, אבל נסרין של אומן הואיל ואם ישב עליהן נפגמין הלכך קפיד עליהן ואסור לטלטלן. אמר ר' חנינה הא דתנן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת כנגד עבודות המשכן, ותניא כוותיה אין חייבין אלא על מלאכה שכיוצא בה היתה במשכן, כיצד הן זרעו וקצרו והעלו קרשים מקרקע לעגלה אתם לא תזרעו ולא תקצרו כו'. הא דתנן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת כו', ור"י יונתן בן אלעזר כנגד מלאכת ומלאכה שבתורה[1] והן ס"א, כשתרציא ג' מלאכות הכתובין בריבולו השמים. וד' שכתוב בהן ועשית ועשה ותעשה. ולדבר המלאכה, וי"ג שכתוב כל מלאכת עבודה הרי כ"א, נשארו מ' ובכללם ששת ימים תאכל מצות וכו' לא תעשה מלאכה. ולמה זכה, כי בפירוש אמרו בתלמוד א"י שבא זה הכתוב להשלים ל"ט מלאכות בתורה. ויש מי שמוציא מכלל אלו מ', ויבא יוסף הביתה לעשות מלאכתו, ונשארו ל"ט. ויש מי שמוציא והמלאכה היתה דים, ולדברי הכל נשארים ל"ט מלאכות. פיס' בגיזי צמר ואין מטלטלין אותן.

---

1) ע' רשב"ן סימן ש"מ שמאחר שיטל דבר הר"מ ממ"ש מאן וכרמב"ן וכרשב"א ע"ש.